

Motion till riksdagen 2005/06:A260

av **Camilla Sköld Jansson m.fl. (v)**

Män och jämställdhet

Motionen delad mellan flera utskott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att det tillsätts en utredning som har i uppgift att analysera hur mäns deltagande i jämställdhetsarbetet kan bli en del i en feministisk strategi.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att regeringen utarbetar kriterier för att kvalitetssäkra statligt stödda organisationer och verksamheter som arbetar med jämställdhetsfrågor.¹

¹Yrkande 2 hänvisat till KrU.

Fel! Okänt namn på

Kvinnorörelsen

Kvinnor har mindre inflytande och makt, får lägre lön och inkomst, ges sämre vård, tar större ansvar för obetalt arbete och omsorg av barn och äldre samt utsätts i högre grad för våld av närstående. Det är konsekvenser av den samhälleliga struktur som underordnar kvinnor och överordnar män i vårt samhälle. Kvinnorörelsen har synliggjort maktordningen mellan gruppen män och gruppen kvinnor i samhället och att kvinnor, utöver skillnader som klass, etnisk bakgrund, ålder, sexuell läggning och könsidentitet, drabbas av ett förtryck på grund av kön. Mäns våld mot kvinnor, pornografi och prostitution är toppen på det isberg som under ytan döljer mer vardagliga företeelser, som att flickor möts av andra förväntningar än pojkar eller att kvinnors åsikter och kvinnors arbete värderas lägre än männens. Sammantaget upprätthåller detta mäns makt och privilegier. Kvinnorörelsens utgångspunkt är att kvinnor har ett gemensamt kollektivt intresse av att inte låta sig förtryckas som kvinnor. Det handlar om att synliggöra att män och kvinnor har olika livsvillkor och handlingsutrymmen. Konkret är det samhällets ansvar att ta hänsyn till dessa. Kvinnors organisering och handlande utifrån kvinnors gemensamma intressen möter ofta motstånd eftersom det finns en intressekonflikt mellan gruppen män och gruppen kvinnor. Kvinnors kollektiva handlande har brutit normen för vad som är politik och hur politiken ska föras, och därför har deras separata organisering ifrågasatts och uppfattats som problematisk.

En viktig del av kvinnors organisering och kollektiva handlande har varit kvinnojourerna, som har en fast förankring i kvinnorörelsen. Kvinnojourernas särorganisering bygger just på att kön är en politisk dimension. De har fört in den feministiska våldsförståelsen på den politiska arenan där mäns våld mot kvinnor har lyfts upp till en fråga om demokrati. Precis som kvinnorörelsen i övrigt har kvinnojourerna synliggjort våldet utifrån maktordningen mellan gruppen män och gruppen kvinnor. Våldet analyseras med utgångspunkt i könsmaktsordningen och särskiljer inte våldsutövande män eller våldsutsatta kvinnor som avvikande, alltså delar inte upp samhället i Vi (icke våldsutsatta eller icke våldsamma, "vi Normala") eller De (våldsutövande eller våldsoffer, "de Onormala"), och försöker inte hitta orsaker till våldet i främmande eller individuella avvikelser. Med en könsmaktsförståelse av våldet riktas fokus istället på allas ansvar att ifrågasätta, utmana och bryta de strukturer och de föreställningar som grundar sig på mäns makt och kontroll över kvinnor. Det bryter med tidigare synsätt att våldet beror på social utsatthet, "integrationsproblem", alkohol eller psykisk sjukdom. Kvinnojourerna är både en politisk rörelse och en praktisk verksamhet. Idag är jourerna många och arbetet välorganiserat. Att kvinnojourer ska få tillräckliga resurser har fått offentlig legitimitet, men det har däremot inte kvinnojourerörelsens våldsförståelse av mäns våld mot kvinnor som en strukturell och politisk fråga.

Mansjourer och manliga nätverk

Idag finns det även särorganisering av män som säger sig arbeta kollektivt mot våldet och för jämställdhet. Det finns en rad mansjourer och manliga nätverk, anslutna till en riksorganisation, som bistår män i kris, arbetar för jämställdhet och mot mäns våld mot kvinnor. Dessutom finns kriscentrum för män i flera kommuner. Sveriges Mansjourers Riksförbund, SMR, är en paraplyorganisation för ideellt drivna telefonjourer för män. Deras verksamhet liknar kvinnojourers men riktar sig till män. Riksorganisationen för professionella kriscentra för män i Sverige är en organisation vars målsättning är att vara ett kunskapsforum inom området krishantering för män. Föreningen Manliga nätverket verkar för jämställdhet och mot mäns våld och övergrepp. Föreningen har en skiftande verksamhet med cirka tio lokala grupper och arbetar med fokus på män och pojkar och deras relationer till kvinnor och flickor och till andra män och pojkar. Det finns också andra mindre mansgrupper och nätverk som arbetar utifrån liknande fokus.

Under hösten 2004 startade Piteå Uppropet, ett forum för ”män som har fått nog av allt våld mot kvinnor”. Intentionen var att skapa opinion, förändra attityder och ekonomiskt säkra existensen för kvinnojourer i Piteå. Männerna som engagerade sig i detta, och nätverket som skapades runt Piteå Uppropet, fick mycket offentlig uppmärksamhet, och en livlig debatt kring mäns organisering mot mansvåldet och mäns del i jämställdhetsarbetet tog fart.

Alla – kvinnor och män – ska naturligtvis delta i förändringsarbetet mot könsförtryck och för jämställdhet, men det kräver kunskap om könsmaktsordningen och hur dessa normer styr vårt synsätt. Det ställer också viktiga frågor om makt och ansvar. Vems historia är det som berättas, vilka frågor ställs och till vem? Vilken verklighetsbild är det som härskar? Kvinnor organiserar sig separat för att utifrån kvinnors erfarenheter öka sitt handlingsutrymme, men det är varken konfliktfritt eller enkelt. Kvinnor som organiserar sig för förändring framstår ofta som radikala, extrema eller militanta, de utmanar den rådande ordningen. Män som organiserar sig framstår som handlingskraftiga och ansvarstagande. Mäns organisering ses inte som något hotfullt eftersom den inte utmanar utan tvärtom är ett uttryck för rådande ordningen. Därför är inte heller mäns särorganisering problemfritt, även mansjourer, manliga nätverk osv. måste analyseras och förstås ur ett maktperspektiv.

Vinner män på jämställdhet?

Jämställdhetsarbetet har ägnat mycket möda åt att hitta argument för att ”män också vinner på jämställdhet”. Det är självklart fullt möjligt i enskilda individers liv. Enskilda män har säkert vunnit som människor på att ta ökat ansvar för sina barn, leva med en jämlik och självständig partner eller slippa begränsas av rådande könskonstruktioner. Däremot tjänar inte män som grupp på ökad jämställdhet, när detta innebär att de tvingas dela med sig av makt eller andra resurser. Män som grupp har ett objektivt intresse av att upprätthålla

Fel! Okänt namn på

den ordning som ger dem makt och privilegier. Frågan om män vinner eller förlorar på jämställdhet är fel ställd. Orättvisor, våld och diskriminering är inte frågor som är förhandlingsbara. Om vi på allvar ska upphäva ojämlikheten mellan män och kvinnor innebär det oundvikligen att män som grupp måste få sina privilegier ifrågasatta. Framför allt innebär det att dolda strukturer som upprätthåller mäns privilegier måste avslöjas och utmanas. Det innebär en radikal omfördelning av makt. Detta innebär att kvinnor som grupp måste få betydligt mer och att män, som grupp, kommer att få mindre. Om organisering för jämställdhet handlar om att undvika konflikt med den överordnade gruppen är det en avgörande del i problemet. Jämställdhet handlar om att på allvar utmana ojämlika maktstrukturer. Detta kräver att männens intresse som grupp måste ställas mot kvinnors gemensamma intressen som grupp.

Den manliga normen begränsar både kvinnors och mäns livsutrymme, ibland på mycket konkreta sätt. Könnsdiskriminering kan bara elimineras genom en analys som ser igenom normerna och har en feministisk utgångspunkt. Vänsterpartiet uppmuntrar mäns organisering för jämställdhet och mot mäns våld mot kvinnor, men menar att den, precis som jämställdhetsarbetet i övrigt, måste grunda sig på en feministisk utgångspunkt. Män som tar frågan om mäns våld på allvar ser maktrelationen mellan könen och agerar utifrån det. Män som arbetar för jämställdhet vet att det kommer att kosta och vet att om man inte är en del av lösningen är man en del av problemet. En man som är feminist stöder kvinnors organisering även om den utesluter honom. Män som vill ta ansvar vet att om det inte finns en könsmaktsordning behövs det ingen kvinnokamp.

När kvinnor organiserar sig separat och talar för sig som grupp för att öka sitt politiska handlingsutrymme, borde rimligtvis mäns jämställdhetsorganisering och organisering mot mäns våld mot kvinnor innebära solidaritet med kvinnor och ett bidrag till att öka kvinnors politiska handlingsutrymme – inte stjåla det. Mäns organisering för jämställdhet och mot mäns våld mot kvinnor måste vara en solidarisk handling med kvinnorörelsen och en lojalitetshandling med gruppen kvinnor. Med denna utgångspunkt blir mäns organisering ett led i att bryta ner patriarkala strukturer och innebär ett brott mot den starka men tysta lojaliteten män emellan – s.k. ”male bonding” eller homosocialitet.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår Vänsterpartiet att riksdagen ger regeringen i uppdrag att utreda och analysera hur mäns deltagande i jämställdhetsarbetet kan bli en del i en feministisk strategi. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet menar att allt jämställdhetsarbete måste ha en feministisk inriktning som syftar till att förändra maktförhållanden mellan könen. All organisering och all verksamhet måste kvalitetssäkras ur detta maktperspektiv. Därför föreslår Vänsterpartiet att regeringen utarbetar kriterier för att kvalitetssäkra statligt stödda organisationer och verksamheter som arbetar med jämställdhetsfrågor. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 2 oktober 2005

Camilla Sköld Jansson (v)

Britt-Marie Danestig (v)

Ulla Hoffmann (v)

Kalle Larsson (v)

Rossana Dinamarca (v)

Siv Holma (v)

Elina Linna (v)